O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI SOG'LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI

QORAQALPOG'ISTON TIBBIYOT INSTITUTI

Ruyxatga olindi № BD-24/7-2/1.19

«TASDIQLAYMAN»

Rektor t.f.d.prof.Aтaniyazova O.A.

«____» ______ 2024 y

GERANTOLOGIYADA HAMSHIRALIK ISHI MODUL DASTURI

2-kurs

Bilim soxasi: 900000 - Sog'liqni saqlash va ijtimoiy himoya

Ta'lim soxasi: 910000 - Sogliqni saqlash

Ta'lim yo'nalishi: 60911200 –Oliy hamshiralik ishi

Nukus-2024

	Modul kodi	**O'quv yili** 2024-2025	Semestr V-VI	Kredit 4,0
	Modul turi majburiy	Ta'lim tili qoraqalpoq, uzbek.		Haftadagi dars saotlari 3
1	Fanning nomi	Auditoriyamashg'ulotlari (saot)	Mustaqil ta'lim (saot)	Jami yuklama (saot)
	Gerantologiyada hamshiralik ishi	60	60	120

2

0' quvmodulining maqsadi:
- Modulni o.qitishning asosiy maqsadi.

bakalavr hamshiralarga keksa va qari yoshdagi bemorrarga hamshira yondoshuvini tashkillashtirish, hamshiralik yordamini kolrsatish va keksa yoshdasiorganizmdagi kechadigan turli fiziologik va paroloeik o.zgarishlarni o'rgatishdan iborat.

0' quv modulining vazifalari:

Modulni o'qitishning asosiy vazifasi qariliqda keng tarqalgan kasalliklarningoldini olish choralarini:
kattalar stacionar davolash tizimida paivarish qilishnio'rgatish:
qariyalar bilan muloqat qilganda hamshiralik etikasi va deonioloeivasixusiyatlari tug'risidagi bilimlar shakllantirish:
katta va keksa voshdagikishilaming kasalliklarida hamshiralik tashxisi va hamshiralikjarayonininig xusustyatiarini o'rgatish.

3

Il. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashgulotlari)

3.2. Amaliy mashg'ulotlarini tashkil etish bo'yicha umumiy ko'rsatma vatavsiyalar.

Ushbu o'quv modul dasturi bo'yicha amaliy mashg'ulotlar multimedia qurulmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir o'qituvchi tomonidan o'tkaziladi.
Amaliy mashg'ulotlarini o'tkazishda quyidagi didaktik tamoyilarga amal qilinadi :
l. Amaliy mashg'ulotini maqsadini belgilab olish;
2. O'qituvchining innovatsion pedagogik faoliyati bo'yicha bilimlarini chuqurlashtirish imkoniyatlariga talabalarda qiziqish uyg'otish ;
3. Talabada natijani mustaqil ravishda qo'lga kiritish imkoniyatini ta'minlash;
4. Talabalaming nazariy jihatdan olgan bilimlarini amalda qo'llay olish va xulosa chiqarish ko'nikmalarini shakllantirish.

IV. Modulni o'qitish dovomida egalanadigon amaliy ko'nikmalar

Moduldavomida egallonadigan amaliyot ko'nikmalar ro'yxati:
O'quv (klinik) amaliyotni o'tish davrida talabalar quyidagi amaliy ko'nikmalarnio'zlashtirishlari kuzda tutilgan:
l. Qari bemorlarni instrumental va labarator tekshirishga tayyorlash;
2. 3- minutlik va 15 minutlik fizikal baxolash muolajalarini bajarish;
3. Geriatrik patsientlarni parvarishlash;
4. Yotoq yaralarni oldini olish;
5. Geriatrik bemorlarda kateterizatsiya ishlarini amalga oshirish;
6. Keksa va qari yoshda fiziologik va patologik nafasni ajratish va nafas tizimiga oid nafas olishni aniqlash va sanash;
7. Inakurabel bemorlar bilan muloqot o'mata olish;
8. Shu jumladan bemor tushagi yonida geriatrik bemorlardan anamnez tuplash;
9.Bemorlarni EKGga tayyorlash metodikasi;
10. Oshqozonni yuvish texnikasi va oshqozon shirasini olish;
11. Endokrin tizim kasalliklarida o'tkazi ladigan tekshirish usullari;
12. Yurak soxasini palpasiya qilish;
13.O'pkani perkussiya qilish;
14.Jigar chegarasini aniqlash;
15. O'pkani auskultasiya qilish va natijani baxolash;

V. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlarnitashkil etish bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar.

5.1. Tavsiya etilayotgan mustaqil ishlarning mavzular ro'yhati:

1.Geriatriya faniga yangicha qarash.
2.Qari va keksa yoshdagi bemorlarda nafas a'zolarini tekshirish
3.Onkologik bemorlarni davolashda yangicha qo'llaniladigan usullar
4 Palliativ meditsina xalqaro miqyosda
5 Keksa va qari yoshdagi bemorlarda anemiya sabablari va geriatrik bemorlarni parvarishida xamshiralik jarayoni.
6 Keksa va qari yoshdagi bemorlarda palliativ yordam ko'rsatish turlari. Bemorlar parvarishidagi asosiv nrinsiolari.
7. Keksa va qari yoshdagi bemorlarda gipertoniya kasalliginingo'ziga xos kechishi va hamshiralik jaravoni
8. Keksa va qari yoshdagi bemorlardastenokardiyaning o'ziga xos kechishi oarvarishlashda hamshiralik iaravoni.
9. Keksa va qari yoshdagi bemorlardamiokard infarkti kasalligining o'ziga xos kechishi va hamshiralik jarayoni.
10. Keksa va qari yoshdagibemorlarda utkir va surunkali yuraketishmovchiligikasalligining o'ziga xos kechishi va hamshiralik jarayoni.
11. Keksa va qari yoshdagi bemorlarda bronxial astma kasallginingkasalligining o'ziga xos kechishi va hamshiralik jarayoni.
12. Keksa va qari yoshdagi bemorlarda surunkali bronxit va pnevmoniya kasalliklarining o'ziga xos kechishi va geriatrik bemorlarni parvarishlashda hamshiralik jarayoni.
13.Keksa va qari yoshdagi bemorlarda surunkali gastritlar.Oshqozon va l2 bannoq ichak yara kasalliklarining o'ziga
Keksa va qari yoshdagi bemorlarda surunkali gepatit va jigar sirrozi kasalliklarining o'ziga xos kechishi. Ceriatrik bemorlarniparvarishlashda hamshiralik iarayoni
Keksa va qari yoshdagi bemorlardakasaliklarini. SBE o'ziga xosparvarishlashda hamshiralik jarayoni.

VI. Ta'lim natijalari. Kastriv kompotencivalari

Talaba bilishi kerak:
- o'zbekiston Respublikasinig keksa va qari yoshdagilarni ximoya qilish xaqidaasosiy qonunlar;

II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:
2-semestr
I-mavzu. Gerontologiya va geriatriya xaqqida tushuncha.
Keka va qariyoshdagi bemorlarga dori vositalarining ta'siri.
Gerofarmakologiyalarningasosiy principlari.
Gerontologiya va geriatriya xaqida tushuncha qariyalar muammosi tugrisidatushuncha berish. Dori vositalarining qari va keksa yoshdagi bemorlarla nojuya tasiri,dori moddalarini tarqatishda hamshirararning roli tugrisidi ma'lumot berish.
2--mavzu. Qariyalarda nafas tizimi a'zolari kasalliklarini o'ziga xos kechishi.Nafas tizimining anatomo - fiziologik xususiyatrari, keksa va qarilalardakasalliklar kechishini o'ziga xosligi. Ma'lumot tuplash qoidalari va bemor xolatinibaxolash.
3-mavzu. Qariyalarda yurak - qon tizimi kasaltiklari kechishining o.ziga xostomonlari.Qon tomir tizimining anatomo - fiziologik xususiyatlari, keksa va qariyalarda kasalliklarning kechishini o'ziga xos tomonrari. Ma'lumot tuplaih qoidalari vabemor xolatini baxolash tushuncha berish. yurak ishemik kasalliklaii, qariyalarda yurak-qon tomir kasalliklari kechishida hamshiralik jarayoni.
4-mavzu. Qariyalarda xazm a'zolari kasalliklarini kechishini o,ziga xos tomonlari.Xazm a'zolari kasalliklarini anatomo-fiziologik xususiyatlari, keksa va qariyalardakasalliklaming kechishini o'ziga xos tomonlari. Ma'lumot to'plash qoidalari vabemor xolatini baxolash.
5-mavzu. Qariyalarda siydik ajratish tizimini a'zolari kasalliklarini kechishini o,ziga xostomonlari.Siydik ajratish tizimini a'zolari kasalliklarini anatomo-fiziologik xususiyatlari, keksa va qariyalardakasalliklaming kechishini o'ziga xos tomonlari. Ma'lumot to'plash qoidalari vabemor xolatini baxolash.
6-mavzu Hamshiralik amaliyotida keksa va qari yoshdagi bemorlar bilan muloqot urnatishning o'ziga xosligi.Hamshiralik amaliyotida keksa va qari yoshdagi bemorlar bilan muloqoturnatishning o'ziga xos xisoblanadi sababi ularda yosh bilan bog'liq o'zgarishlarbilan bir qatorda ruxiyjixatdan xamjuda ta'sirchan bo'lib qolishadi. Shuninguchun bemor bilan muloqatga kirishishdan avval hamshira etika va diontologiyaqoidalariga amal qilishi muxim.

III. Amaliy mashg'ulotlari buyicha ko'rsatma va tavsiyalar

3.1. Amaliy mashg'ulotlar mavzular ro'yhati:

	4-semestr **1-mavzu**. Keksa va qari yoshda osteoporoz, osteoartroz va umurtqa pog'onasiosteoxondrozi kasalliklarining o'ziga xos kechishi va geriatrik bemorlarni parvarishlashda hamshiralik jarayoni: **2-mavzu**. Keksa va qari yoshdagi bemorlarda surunkali bronxit va zotiljam kasfaliklarining o'ziga xos kechishi va geriatrik bemorlarni parvarishlashda hamshiralik jarayoni. **3-mavzu**. Keksa va qari yoshdagi bemorlarda o'pkaning surunkali obstruktivkasallikfarining o'ziga xos kechishi va geriatrik bemorlarni parvarishlashdahamshiralik jarayoni. **4-mavzu**. Keksa va qari yoshdagi bemorlarda ateroskleroz kasalligining o'zigaxos kechishi va geriatrik bemorlarni parvarishlashda hamshiralik jarayoni. **5-mavzu**. Keksa va qari yoshdagi bemorlarda gipertoniya kasalligining o'ziga xoskechishi va geriatrik bemorl ami parvari sh lashda ham shiralik jarayoni. **6-mavzu**. Keksa va qari yoshdagi bemorlarda yurak ishemik kasalligi stenokardiyaning o'zigaxos kechishi va geriatrik bemorlarni parvarishlashdahamshiralik jarayoni. **7-mavzu**. Keksa va qari yoshdagi bemorlarda miokard infarkti kasalligining o'zigaxos kechishi va geri atrik bemorlami parvari shlashda hamshiralik jarayoni. **8-mavzu**. Keksa va qari yoshdagi bemorlarda surunkali gastrit, oshqozon va 12barmoq ichak yara kasalliklarining o'ziga xos kechishi va geriatrik bemorlamiparvarishlashda hamshiralik jarayoni. **9-mavzu**. Keksa va qari yoshdagi bemorlarda surunkali gepatit vajigar sirrozi kasalliklarini go'ziga xos kechishi. Geriatrik bemorlarni parvarishlashdahamshiralik jarayoni. **10-mavzu**. Keksa va qari yoshdagi bemorlarda surunkali pielonefrit va glomerulonefrit, buyrak tosh kasalliklarini o'ziga xos kechishi. Geriatrik bemorlarni parvarishlashda hamshiralik j arayoni. **11-mavzu**. Keksa va qari yoshdagi bemorlarda anemiya sindromini uchrash sabablari va geriatrik bemorlarni parvari shlashda ham shiralik j arayoni **12-mavzru**. Keksa va qari yoshdagi bemorlarda endokrin kasalliklarini o'ziga xoskechishi. Geriatrik bemorlarni parvarishlashda hamshiralik jarayoni. **13-mavzu**. Gerofarmakoterapiyaning asosiy prinsiplari. Dori - darmon terapiyasining keksa va qariyalarda keltirib chiqaradigan muammolari **14-mavzu**. Keksa va qari yoshdagi bemorlar reabilitasiyasi **15-mavzu**. Keksa va qari yoshdagi bemorlarda paliativ yordam kursatish turlari.Bemorlar parvarishidagi asosiy prinsiplar.

	-yosh ko'rsatkichi bo'yicha xalqaro tasnifi -gerontologiyaning asosiy yunalishlari - qarishning umumiy qonuni vanazariy tomonlari - qarilikning umumiy patologik va immunologik asoslari - yosh meyorining fiziologik parametrlari - katta va keksa yoshdagi bemorlar bilan ishlashda etika va deontologiyaningasosiy tamoyillari - keksa yoshdagi bemorlarda kasalliklarning o'ziga xos xususiyatlari turli xil kasalliklarda geriatrik bemorlarning asosiy muammo va ehtiyojlari gerofarmakoterapiya va palliativ yordamning asosiy tomonlari haqida tasawurga ega bo'lishi; - qariyafarda ichki a'zolarnig anatomo-fiziologik xususiyatlarini; - qariyalarda keng tarqalgan ichki kasalliklarning etiopatogenezini; -qariyalarda a'zolar tizimlarini hamshiralik darajasida fizikal tekshirishlarni; -qariyalarda laborator va instrumental tekshiruvlarning xususiyatlarini; -qariyalarda dori moddalarining ichki a' zolar ga ta' siri n i; -qariyalarda eng ko'p tarqalgan surunkali kasalliklarda hamshiralik jarayoniniolib borish taktikasini bilisli va ulardanfoydalana olishi; -qari bemorlarni instrumental va laborator tekshirishga tayyorlash: -qari bemorlarni fizikal teksh iri sh; -keksa va qari yoshda a'zo vaa'zolar tizimi faoliyatini baxolash; -geriatrik bemorlarni parvarishlash; -yotoq yaralarni oldini olishni; -bemor tushagi yonida geriatrik bemorlardan anamnez tuplash klinik amaliy ko'nikmalariga ega bo'lislti ke rak.
4	**VII. Ta'lim texnologivalari va metodlari:** •Interfaol o'yinlar; •Seminar(mantiqiy fikrlash, teskor savol-javoblar; • Guruhlarda ishlash; • Taqdimotlarni kiritish; • Individual loyixalar; • Jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyixalar.
5	**VIII. Kreditlarniolishuchuntalablar:** Joriy, oraliqnazoratshakllardaberilganvazifaog'zakiyokitestshaklida o'tkaziladi. Yakuniy nazorat buyicha yozma va test markazida test sinovi shaklida o'tkaziladi.

6	**Asosiv adabiyotlar** Asosiy va qo'shimcha o'quv adabiyotlar hamda axborot manbalari Asosiy adabiyotlar: 1" Razikova I. S., Alikulova D. YA. Gerontologiyada hamshiralik ishi, Darslik (o'zbek tilida). Toshkent 2012 y. 2. Krasnov A.F. Sestrinskoe delo (I - II tom), Uchebnoe posobie. Elektronniy uchebnik Moskva. 2000 g. 3'. Turchina J.E., Myagkova E.G. Sestrinskoe delo v geriatrii , Uchebnoe posobie. Rostov-na-Donu. 2006 Qo'shimcha adabiyotlar 1. Razikova I. S., Alikulova D. YA., Xaydarova Z. T., O'talov Q. Q. "Cerontologiyada hamshiralik ishi" darslik. Toshkent 2013 y. 2. Rustamova M., XoJamberdiev M. Geriatriya, Darslik. Toshkent 2012y. 3. Pod redaksey G.P. Kotelnikova Sestrinskoe delo professionalnie dissiplini, Uchebnik. Rostov - na - Donu. "Feniks" 2007 g 4. Cadayev A.G. Ichki kasalliklar propedetikasi, Darslik. Toshkent -2014 y. 5. Gadaev A.G. Propedevtika vnutrennix bolezney. Uchebnik. (na russkom yazike).Toshkent - 20 I 9 Internet saytlari | . http://www .ziyonet.uzl 2. www.nurse.ru 3. 1v,ygry-s_e_9!1p.19 4. www.medbook.ru. 5. Cohrane http://www.update-soft ware.com/Cochrane/default.HTM 6. PubMed, Medline - www.ncbi.nlm.nih.eov/PubMed
7	Fan dasturi Qoraqalpog'iston tibbiyot institutida ishlab chiqilgan va institut kengashining 2024 _12 01_ yildagi _1_ - sonli bayonnomasi bilan ma'qullangan. **O'quv-uslubiy boshqarma boshlig'i**
8	Fan/Modul uchun ma'sullar: Karimova G.A. QTI, «Ichki kasalliklar va oyloviy tibbieot» kafedrasi assistenti.
9	Taqrizchilar: Ermekbaeva A. - QTI, «Ichki kasalliklar va oyloviy tibbieot» kafedrasi mudiri.t.f.d.